

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par neizpaužamas zinātnības un uzņēmējdarbības informācijas (komercnoslēpumu) aizsardzību pret nelikumīgu iegūšanu, izmantošanu un izpaušanu”

COM(2013) 813 final – 2013/0402 (COD)

(2014/C 226/09)

Eiropas Parlaments 2013. gada 9. decembrī un Padome 2013. gada 13. decembrī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 114. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par neizpaužamas zinātnības un uzņēmējdarbības informācijas (komercnoslēpumu) aizsardzību pret nelikumīgu iegūšanu, izmantošanu un izpaušanu”

COM(2013) 813 final – 2013/0402 (COD).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2014. gada 11. martā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 497. plenārajā sesijā, kas notika 2014. gada 25. un 26. martā (25. marta sēdē), ar 138 balsīm par, 2 balsīm pret un 3 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

- 1.1. Komercnoslēpumi faktiski attiecas uz jebkuru ekonomiski vērtīgu informāciju (tehnoloģija, formula, tirgvedības dati utt.), kuras konfidencialitāte ir jāaizsargā. Tie ir uzņēmumu nemateriālie aktīvi.
- 1.2. Šo nemateriālo aktīvu aizsardzība ir vienlīdz svarīga gan uzņēmumiem, tostarp MVU, gan nekomerciālām pētniecības iestādēm; tā vajadzīga arī Eiropas Savienības konkurētspējai, piemēram, lai veicinātu inovāciju, jaunu uzņēmējdarbības veidu rašanos un atbalstītu sadarbību pētniecības jomā vai pārrobežu sadarbību.
- 1.3. Komercnoslēpuma jēdzienam Savienībā nav vienotas definīcijas, ne arī saskaņotas tiesiskās aizsardzības.
- 1.4. Komiteja atbalsta Komisijas izvirzīto mērķi saskaņot zinātnības un komercnoslēpumu tiesisko aizsardzību, jo šie elementi ir ārkārtīgi svarīgi no uzņēmumu, jo īpaši MVU inovācijas spēju un konkurētspējas veicināšanas viedokļa.
- 1.5. Komiteja norāda, ka direktīvas priekšlikumā paredzētā komercnoslēpumu aizsardzība pret nelikumīgu iegūšanu un izmantošanu ir ļoti līdzīga aizsardzībai, kas noteikta ar Direktīvu EK 2004/48 par intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanu attiecībā uz autortiesībām, preču zīmēm, dizainparaugiem vai patentiem, kurā dalībvalstīm uzlikts pienākums nodrošināt efektīvu civiltiesisko aizsardzību likumīgajam komercnoslēpuma turētājam.
- 1.6. Komiteja atzinīgi vērtē direktīvas priekšlikuma samērīgumu, jo tā mērķis ir nodrošināt lielāku tiesisko noteiktību un palielināt komercnoslēpumos ietvertu inovāciju vērtību, īstenojot pastiprinātu tiesisko konvergenci, kas atbilst starptautiskajiem tiesību aktiem, tostarp Līgumam par intelektuālā īpašuma tiesību komercaspektiem.
- 1.7. Lai gan komercnoslēpuma definīcija atbilst Līgumam par intelektuālā īpašuma tiesību komercaspektiem, tomēr tā, šķiet, nav pietiekami plaša, lai tajā ietvertu visu kategoriju informāciju, kas būtu jāaizsargā kā komercnoslēpums.
- 1.8. Komiteja uzskata, ka Komisija kādā no apsvērumiem varētu precizēt, ka komercnoslēpuma aizsardzība attiecināma arī uz informāciju ar potenciālu komercvērtību.
- 1.9. Komiteja aicina Komisiju nekavējoties pievērsties šim jautājumam.

2. Ievads

- 2.1. Zinātnības un komercnoslēpumu (neizpaužamas komercinformācijas) aizsardzībai ir izšķiroša nozīme, lai veicinātu uzņēmumu inovācijas spēju un konkurētspēju.

2.2. Komerccnoslēpumu jēdzienu praksē attiecina uz jebkuru ekonomiski vērtīgu informāciju (tehnoloģija, formula, tirgvedības dati utt.), kuras konfidencialitāte ir jāaizsargā.

2.3. Komerccnoslēpumi nav ekskluzīvas intelektuālā īpašuma tiesības, bet bieži vien ir šo tiesību pamatā. Pētniecības un izstrādes procesā, kurā ieguldīti apjomīgi finanšu resursi un cilvēkresursi, iegūtā zinātība vai komerccnoslēpums bieži vien ir pamats patenta iegūšanai.

2.4. Komerccnoslēpuma jēdzienam Eiropas Savienībā nav vienotas definīcijas. Vienīgā saskaņotā komerccnoslēpumu definīcija atrodama Pasaules Tirdzniecības organizācijas Līgumā par intelektuālā īpašuma tiesību komercaspektiem, un tā balstīta uz trim kumulatīviem nosacījumiem:

— **informācija ir slepena.** Tas nozīmē, ka noslēpums parasti nav pieejams vai ir grūti pieejams ieinteresētajām personām;

— **komerciāla vērtība.** Praksē komerciālā vērtība izriet no konfidencialitātes;

— visbeidzot, komerccnoslēpuma likumīgais turētājs veicis saprātīgus slepenības uzturēšanas pasākumus.

2.5. Tā kā Savienībā nav vienotas komerccnoslēpuma jēdziena koncepcijas, tā tiesiskā aizsardzība dažādās dalībvalstu tiesību sistēmās ir atšķirīga.

2.6. Taču patlaban ir īpaši svarīgi nodrošināt vienotu komerccnoslēpumu tiesisko aizsardzību Eiropas Savienībā, jo rūpnieciskā spiegošana un datorsistēmu pirātisma risks sasnieguši satraucošus apmērus, īpaši tajās nozarēs, kur būtiska nozīme ir pētniecībai un izstrādei, un finanšu ieguldījumiem (autobūve, telekomunikācijas, farmācija u. c.).

2.7. Komiteja atbalstīja Komisijas centienus pirātisma apkarošanas jomā un pauda savu viedokli šajā jautājumā⁽¹⁾.

3. Komisijas priekšlikums

3.1. Priekšlikums sagatavots pēc konsultācijām, kurās Komisija konstatēja dalībvalstu tiesību aktu atšķirības, piemēram, saistībā ar komerccnoslēpuma definīciju un komerccnoslēpuma turētāja tiesiskās aizsardzības līdzekļiem.

3.2. Priekšlikuma pamatā ir divi postulāti: valstu tiesību aktu atšķirības varētu kavēt pārrobežu sadarbību pētniecības jomā un mazināt to uzņēmumu konkurētspēju, kuru komerccnoslēpumi var tikt atklāti dalībvalstīs ar zemāku aizsardzības līmeni.

3.3. Tādēļ priekšlikumā izvirzīts mērķis nodrošināt saskaņotu aizsardzību šiem nemateriālajiem aktīviem, kuri netiek uzskatīti par intelektuālā īpašuma tiesībām.

3.4. Komerccnoslēpuma definīcija

3.4.1. Komisija par piemēru ņēmusi Līgumā par intelektuālā īpašuma tiesību komercaspektiem ietverto komerccnoslēpuma definīciju un ierosina, ka par aizsargājamu komerccnoslēpumu uzskatāma informācija, kas atbilst trim kumulatīviem nosacījumiem:

— tai jābūt slepenai tādā nozīmē, ka tā nav zināma vai viegli pieejama personām, kuras parasti izmanto šāda veida informāciju;

— tai piemīt komerciāla vērtība tādēļ, ka tā ir slepena;

— komerccnoslēpuma turētājam jāveic saprātīgi slepenības uzturēšanas pasākumi.

3.5. Nelikumīgas piesavināšanās jēdziens

3.5.1. Priekšlikuma 3. pantā uzskaitījums – neatļauta piekļuve komerccnoslēpumu saturošam avotam, zādzība, korupcija, krāpšana un konfidencialitātes līgumu pārkāpšana – papildināts šādi: “jebkāda cita rīcība, kas (..) uzskatāma par komercpraksi pretrunā esošu”.

3.5.2. Priekšlikumā paredzēts, ka komerccnoslēpuma izmantošanu vai izpaušanu arī uzskata par nelikumīgu, ja persona šādas izmantošanas vai izpaušanas laikā zināja vai, attiecīgos apstākļos tai vajadzēja zināt, ka komerccnoslēpums ir iegūts no citas personas, kas komerccnoslēpumu izmantoja vai izpauđa nelikumīgi.

⁽¹⁾ OV C 306, 16.12.2009., 7. lpp.; OV C 18, 19.01.2011., 105. lpp.

3.6. Komerccnoslēpumu likumīga iegūšana, izmantošana un izpaušana

3.6.1. Direktīvas priekšlikuma 4. pantā noteikts, ka komerccnoslēpumu iegūšanu uzskata par likumīgu, ja tie iegūti kādā no šādiem veidiem:

- neatkarīgs atklājums vai izgudrojums;
- reversā inženierija (*reverse engineering*): komerccnoslēpums vairs nav aizsargāts, ja produkts, kas to satur, var to atklāt;
- darba ņēmēju pārstāvju tiesību uz informāciju un konsultāciju izmantošana, tai skaitā darba ņēmēju sniegtā informācija darba ņēmēju pārstāvjiem;
- vārda un informācijas brīvība;
- brīdināšanas darbība kādā no šādiem gadījumiem: izmantošana vai izpaušana ir nepieciešama sabiedrības interesēs;
- atbilstīgi godīgai komercprakseī, nolūkā izpildīt ārpuslīgumiskās saistības un aizsargāt likumīgās intereses.

3.6.2. Skaidri precizējot, ka neatkarīgs atklājums vai reversā inženierija ir likumīgs informācijas iegūšanas līdzeklis, šajā pantā tiek aizsargāta inovācija.

3.7. Komerccnoslēpuma turētāja tiesiskā aizsardzība

3.7.1. Dalībvalstīm jānodrošina efektīva civiltiesiskā aizsardzība pret komerccnoslēpumu piesavināšanos.

3.7.2. Ņemot vērā vairākkārtējas debates par kontrafakta preču aresta (*saisie-contrefaçon*) procedūras ļaunprātīgu izmantošanu, direktīvas priekšlikumā dalībvalstis aicinātas piemērot sankcijas, ja pieteikuma iesniedzējs negodprātīgi uzsācis tiesvedību nolūkā netaisnīgi kavēt vai ierobežot atbildētāja piekļuvi tirgum, iebiedēt vai psiholoģiski aizskart atbildētāju.

3.7.3. Direktīvas priekšlikuma 8. pantā ņemtas vērā arī konkurences tiesības un uzskaitīta virkne aizsardzības pasākumu, lai tiesvedības gaitā nepieļautu komerccnoslēpumu izpaušanu, tostarp, pilnībā vai daļēji ierobežot piekļuvi komerccnoslēpumu saturošam dokumentam, ierobežot piekļuvi tiesas sēdēm, tiesas nolēmuma nekonfidencialajā redakcijā svītrot komerccnoslēpumu saturošās daļas.

3.7.4. Pēc komerccnoslēpuma turētāja lūguma var veikt šādus pagaidu pasākumus: aizliegt izpaust vai izmantot komerccnoslēpumu, aizliegt ražot, laist apgrozībā un izmantot pārkāpuma preces un konfiscēt vai nogādāt šādas preces.

3.7.5. Priekšlikumā paredzētas vairākas citas procesuālās garantijas, piemēram, tiesu iestādes papildus var prasīt atbildētājam iesniegt garantijas, lai nodrošinātu kompensāciju komerccnoslēpuma turētājam.

4. Vispārīgas piezīmes par direktīvas priekšlikumu

4.1. Direktīvas priekšlikumā formulētā komerccnoslēpuma definīcija ir pietiekami plaša, lai tajā ietvertu arī formulu, izpētes darbības un pētījumus, uz kuriem neattiecas intelektuālā īpašuma tiesības.

4.2. Priekšlikuma mērķis ir stiprināt to ES pētniecības uzņēmumu un iestāžu konkurētspēju, kuru darbība balstīta uz zinātību un komerccnoslēpumiem, kuriem nevar piemērot intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzību tādēļ, ka īpašnieks nevar iegūt ekskluzīvas tiesības uz šiem elementiem.

4.3. Liela daļa zinātības un informācijas, kas nepieciešama uzņēmumu ekonomiskajai izaugsmei, nav ietverta rūpnieciskā īpašuma tradicionālajās tiesībās, piemēram, patentos, preču zīmēs un dizainparaugos.

4.4. Tā kā MVU nav pietiekamu specializētu cilvēkresursu vai finanšu resursu, lai reģistrētu, pārvaldītu, aizsargātu un ievērotu attiecīgās rūpnieciskā īpašuma tiesības, MVU bieži vien izmanto komerccnoslēpumu, lai aizsargātu uzņēmumam svarīgu informāciju.

4.5. Lai pārvarētu šķēršļus, uzņēmumi līgumos ar darba ņēmējiem un apakšuzņēmējiem nereti paredz vienošanos par neizpaušanu. Noteikumi par komerccnoslēpumu aizsardzību nedrīkst ierobežot vārda brīvību un iespēju ziņot par nepilnībām vai mazināt darba ņēmēju iespējas mainīt darbavietu un likt lietā iegūtās vispārējās zināšanas un pieredzi.

4.6. Priekšlikums ir pilnībā pamatots vēl jo vairāk tādēļ, ka pašreizējos ekonomikas apstākļos arvien biežāk tiek izmantoti apakšuzņēmuma līgumi, un līdz ar to pakalpojumu sniedzējiem ir pagaidu piekļuve dažādi sensitīvai informācijai.

4.7. Turklāt informācijas un komunikāciju sistēmu progress veicina pirātismu, komercnoslēpumu piesavināšanos un izplatīšanu, palielinot risku, ka tos izmantos trešās valstīs, lai ražotu preces, kas vēlāk konkurēs ES tirgū ar precēm, ko ražo uzņēmums, kas kļuvis par nelikumīgas piesavināšanās upuri.

4.8. EESK vērs uzmanību uz faktu, ka arvien stingrāku prasību noteikšana pārskatiem, jo sevišķi kotētos uzņēmumos, apdraud komercnoslēpumu. Informācija, kas iekļauta šajos pārskatos, faktiski kļūst publiska, pieejama katram ieguldītājam, kas var izrādīties konkurents vai var par tādu kļūt.

4.9. EESK uzskata, ka direktīvas priekšlikuma 4. pantā būtu jāņem vērā komercnoslēpuma izpaušanas risks, ko rada kotētu uzņēmumu valdes vai uzraudzības padomes locekļu pienākums sniegt pārskatu.

5. Īpašas piezīmes par direktīvas priekšlikumu

5.1. Priekšlikumā paredzētas daudzas procesuālās garantijas, tostarp pagaidu un aizsardzības pasākumi, kā arī korektīvie un kaitējuma atlīdzināšanas pasākumi pēc tiesas lēmuma, kurā apstiprināts komercnoslēpuma pārkāpums, piemēram, pārkāpēja rīcībā esošas informācijas iznīcināšana, pārkāpuma preču izņemšana no apgrozības un iznīcināšana, zaudējuma atlīdzības aprēķināšana, ņemot vērā morālo kaitējumu, un lēmuma publicēšana.

5.2. Pēc cietušās puses pieteikuma piešķirtajam atlīdzinājumam jāatbilst faktiskajam kaitējuma apmēram, ņemot vērā kā materiālos, tā arī morālos aspektus.

5.3. Tomēr tiesnesis "attiecīgos gadījumos" var arī noteikt fiksētu summu, kuras aprēķins balstīts uz autoratlīdzības vai maksājuma summu, kas būtu jāmaksā komercnoslēpuma atļautas izmantošanas gadījumā.

5.4. Komiteja uzsver, ka direktīvas priekšlikuma 3. pantā minētie krimināltiesību jēdzieni "zādzība", "korupcija", "krāpšana" lietoti, lai paskaidrotu jēdzienu "komercnoslēpumu nelikumīga iegūšana, izmantošana un izpaušana".

5.5. Komisija, acīmredzot, vēlas saskaņot civiltiesiskās aizsardzības līdzekļus, lai inovatīviem uzņēmumiem dotu iespēju efektīvi aizsargāt komercnoslēpumus visā Savienībā. Šajā saistībā 5. pants "Vispārīgas saistības" ir nepārprotams, jo tajā noteikts, ka dalībvalstis nodrošina pasākumus, procedūras un aizsardzības līdzekļus, kas nepieciešami, lai nodrošinātu civiltiesisko aizsardzību (to Komiteja vēlas uzsvērt īpaši).

5.6. Turklāt direktīvas priekšlikumā komercnoslēpums pielīdzināts intelektuālā īpašuma tiesībām, bet ne ekskluzīvam intelektuālā īpašuma tiesību veidam. Direktīvas priekšlikumā paredzētā aizsardzība ir ļoti līdzīga procedūrām, kas noteiktas 2004. gada aprīlī pieņemtajā Direktīvā EK 2004/48 par intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanu attiecībā uz autortiesībām, preču zīmēm, dizainparaugiem vai patentiem; pašlaik tiek apsvērta iespēja minēto direktīvu pārskatīt. Attiecībā uz 4. pantu EESK uzskata, ka ir ļoti svarīgi, lai darba ņēmējam, darbavietā atklājot trūkumu vai citas nekārtības, būtu iespēja apspriesties ar uzticības personu arodbiedrībā, taču šā iemesla dēļ viņu nedrīkst uzskatīt par noteikumu pārkāpēju. EESK uzskata, ka direktīvai vajadzētu nodrošināt to darba ņēmēju aizsardzību, kas izmanto 4. pantā minētās iespējas.

5.7. Ņemot vērā vairākkārtējas debates par kontrafakta preču aresta (*saisie-contrefaçon*) procedūras ļaunprātīgu izmantošanu⁽²⁾, *ex parte* procedūru, Komiteja pauž gandarījumu, ka salīdzinājumā ar Direktīvu EK 2004/48 šajā priekšlikumā sperts solis uz priekšu, 10. panta 2. punktā skaidri nosakot, ka dalībvalstu tiesu iestādēm jāvērtē provizorisko un piesardzības pasākumu proporcionalitāte.

5.8. Pielīdzinot komercnoslēpumu intelektuālā īpašuma veidam, direktīvas priekšlikumā iekļauts jēdziens "godīga komercprakse". Šis jēdziens jau ietverts Līgumos par intelektuālā īpašuma tiesību komercaspektiem.

⁽²⁾ Kasācijas tiesa civiltiesās, Komerclietu palāta, 2013. gada 12. februāris, 11-26.361 "*Société Vetrotech Saint-Gobain international*"; Parīzes Vispārējā tiesa, 2011. gada 15. novembris, "*Sociétés JCB*", *Laurent Labatte* komentāri, *Marks & Clerk France*, Rūpnieciskā īpašuma tiesību konsultācijas.

5.9. Eiropas Savienības Tiesa jau interpretējusi jēdzienu “godīga prakse”⁽³⁾, kas ietverts Direktīvā 89/104/EEK, ar ko tuvinā dalībvalstu tiesību aktus attiecībā uz preču zīmēm.

5.10. Neraugoties uz priekšlikumā panākto būtisko progresu, direktīvas pieņemšana nenozīmē, ka uzņēmumiem nebūs jāveic visi komercnoslēpumu aizsardzībai nepieciešamie tehniskie, organizatoriskie un līgumtiesiskie preventīvie pasākumi.

5.11. Tajā pašā laikā ir pārāk ierobežojoši par komercnoslēpumu uzskatīt vienīgi informāciju ar tūlītēju komerciālu vērtību, jo zināma veida ekonomiskai, rūpnieciskai, tehniskai vai zinātniskai informācijai var arī nebūt tiešas komerciālas vērtības, bet tā var būt potenciāla, piemēram, gadījumos, kad šāda informācija ir saistīta ar tehniskas vai zinātniskas pētniecības un izstrādes datiem.

5.12. EESK ierosina papildināt 4. panta 1. punktā noteikto sarakstu, nosakot, ka komercnoslēpumu iegūšanu uzskata par likumīgu, ja tie ir iegūti kādā no šādiem veidiem:

e) “pārskata sniegšanas pienākuma īstenošana, kas gulstas uz kotētu uzņēmumu valdes vai uzraudzības padomes locekļiem”.

5.13. Tāpat EESK ierosina papildināt 4. panta 2. punktā iekļauto sarakstu, nosakot, ka dalībvalstis nodrošina, ka netiek piešķirtas tiesības piemērot šajā direktīvā paredzētos pasākumus, procedūras un aizsardzības līdzekļus, ja komercnoslēpuma iespējamā iegūšana, izmantošana vai izpaušana tika veikta kādā no šādiem gadījumiem:

f) “komercnoslēpumu izpauša, īstenojot pārskata sniegšanas pienākumu, kas gulstas uz kotētu uzņēmumu valdes vai uzraudzības padomes locekļiem”.

Briselē, 2014. gada 25. martā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Henri MALOSSE*

⁽³⁾ Skatīt Direktīvu 89/104/EEK, ar ko tuvinā dalībvalstu tiesību aktus attiecībā uz preču zīmēm, un Eiropas Savienības Tiesas judikatūru attiecībā uz jēdziena “godīga prakse” interpretāciju, Tiesa, 2005. gada 15. martā, lietā C 228/03 *The Gillette Company Gillette group Finland Oy pret LA laboratories Oy*.

PIELIKUMS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinuma

Atzinumam šis specializētās nodaļas atzinuma punkts tika grozīts, lai atspoguļotu pilnsapulces apstiprināto grozījumu, lai gan sākotnējais formulējums saņēma vairāk nekā vienu ceturto daļu nodoto balsu (Reglamenta 54. panta 4. punkts):

4.5. punkts

“4.5. *Lai pārvarētu šķēršļus, uzņēmumi līgumos ar darba ņēmējiem un apakšuzņēmējiem nereti paredz vienošanos par neizpaušanu.*”

Balsošanas rezultāti

Par: 80

Pret: 46

Atturas: 10
